

בענין קבורת מת ביו"ט ראשון ושני ע"י גויים וישראלים

הרב יחיאל ביברפלד
אור לכ"ה טבת תשע"ב
כולל ערב

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ו עמוד א

אמר רבא: מת ביום טוב ראשון - יתעסקו בו עממים, [מת] ביום טוב שני - יתעסקו בו ישראל, ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה, מה שאין כן בביצה. נהרדעי אמרי: אף בביצה, דמה דעתיך - דילמא מעברי ליה לאלול, הא אמר רב חנינא בר כהנא אמר רב: מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. אמר רב זוטרא: לא אמרן אלא דאשתהי, אבל לא אשתהי - משהינן ליה. רב אשי אמר: אף על גב דלא אשתהי נמי לא משהינן ליה. מאי טעמא? יום טוב שני לגבי מת - כחול שויוה רבנן, אפילו למיגז ליה גלימא ולמיגז ליה אסא. אמר רבינא: והאידינא דאיכא חברי - חיישינן.

רש"י שם

אמר רבא מת ביום טוב ראשון כו' - מת המוטל לקבור, אם יום טוב ראשון הוא וכו'.

לא אמרן - דיתעסקו בו ישראל.

אלא דאשתהי - ומתירא שלא יסריח.

אסא - הדס היו מניחין על מטת מת, לכבודו.

דאיכא חברי - אומה רשעה שהיו בימי פרסיים, וכופין את ישראל לעשות מלאכתן, וביום טוב היו נדחין מהן על ידי שאומרים להם: יום טוב הוא, ואם יראו אותם מקברין מתייהם - יכופו אותם למלאכה, והאי גלימא דאמרין לעיל - אינו צורך המת, שהרי יש לו תכריכין אחרים כל צרכו, שאם צריך לו - מאי אפילו דקאמר, הא אמרין ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל, ועסק זה חציבת קברו וחתוך תכריכין, הלכך על כרחך בגלימא שאינו צריך לו מיירי, דומיא דאסא דשרי למגזייה, וקא משמע לן, דאף על גב דטרחא דלא צריך הוא, אלא משום כבודו עושין לו יותר מדאי - מותר לעשות לו, כיון דלגבי מת כחול שויוה רבנן.

ראש יוסף להר" יוסף תאומים (בעהמ"ח פרי מגדים או"ח ויו"ד) שם

בפ"י ש"י נד"ה אור רבא מת המוטל לקבור כו' כו"ס נסנת קליע
ג' דנר זוטרא ורי"א נסיפא פ"יני ונרישא כינע מוריס דאשקחסי
ומה נסנת לפכו חו כדומה וי"ס המוטל לא נסנת הי"ס :

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלט עמוד א-ב

שלחו ליה בני בשכר ללוי: כילה מהו? כשותא בכרמא מהו? מת ביום טוב מהו? אדאזיל, נח נפשיה דלוי. אמר שמואל לרב מנשיא: אי חכימת - שלח להו. שלח להו: כילה - חזרנו על כל צידי כילה ולא מצינו לה צד היתר. ולישלח להו כדרמי בר יחזקאל? - לפי שאינן בני תורה. כשותא בכרמא - עירבובא. ולישלח להו כדרבי טרפון? דתניא: כישות, רבי טרפון אומר: אין כלאים בכרם, וחכמים אומרים: כלאים בכרם. וקיימא לן: כל המיקל בארץ - הלכה כמותו בחוץ לארץ? - לפי שאינן בני תורה. מכריז רב: האי מאן דבעי למיזרע כשותא בכרמא - ליזרע. רב עמרם חסידא מנגיד עילויה, רב משרשיא יהיב ליה פרוטה לתינוק נכרי וזרע ליה. וליתן ליה לתינוק ישראל! - אתי למיסרך. - וליתן ליה לגדול נכרי! - אתי לאיחלופי בישראל. מת. שלח להו: מת לא יתעסקו ביה לא יהודאין ולא ארמאין, לא ביום טוב ראשון ולא ביום טוב שני. איני? והאמר רבי יהודה בר שילת אמר רבי אסי: עובדא הוה בבי כנישתא דמעון ביום טוב הסמוך לשבת, ולא ידענא אי מלפניה אי מלאחריה, ואתו לקמיה דרבי יוחנן. ואמר להו: יתעסקו ביה עממין. ואמר רבא: מת ביום טוב ראשון - יתעסקו בו עממין, ביום טוב שני - יתעסקו בו ישראל, ואפילו ביום טוב שני של ראש השנה, מה שאין כן בביצה. - לפי שאינן בני תורה.

רש"י שם

בני בשכר - שם מקום.

ומשני לפי שאינן בני תורה - ומקילי טפי.

ולא ידענא אי מלפניה - אם חל יום טוב בערב שבת ומת בו ביום, ומפני שלא יוכלו להתעסק בו למחר התירו לקבורו על ידי עממים.

אי מלאחריה - והוא מת בשבת, ומפני שנשתהא כבר והיה מסריח, התירו.

מת ביום טוב ראשון כו' - מת שנשתהא, כגון שמת בשבת ולמחר היה יום טוב.

ר"ן על הרי"ף מסכת ביצה דף ג עמוד א

אמר רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממים וכו'. 'מיהו בשבת ויוה"כ לא יתעסקו בו עממים דהא אמרינן בפ"ק דר"ה (דף כ א) אפשר בעממים כלו' אבל בשבת ויוה"כ לא:

אמר מר זוטרא לא אמרן אלא דאשתהי. איכא מ"ד דמר זוטרא אכולה מילתא דרבא קאי דלא אמרינן ב"ר"ט ראשון ע"י עממין ולא ב"ר"ט שני ע"י ישראל אלא בדאישתהי אבל בדלא אישתהי לא ופירו' אישתהי בין שנשתהה כבר בין שעתיד להשתהות כגון שיש שבת אחריו ורב אשי נמי דאמר אע"ג דלא אישתהי נמי לא משהינן ליה לא פליג אלא במת ב"ר"ט שני משום דכחול שויה רבנן אבל מת ב"ר"ט ראשון דהוי מדאורייתא מודה רב אשי למר זוטרא דדוקא בדאישתהי אבל בדלא אישתהי לא והזקיקם לומר כן מדאמר' בפרק תולין [דף קלט א] עובדא הוה בי כנשתא דמעון ביום טוב הסמוך לשבת ולא ידענא אי מלפניה אי מלאחריה ושלחו לקמיה דרבי יוחנן ואמר יתעסקו בו עממין אלמא דוקא משום יום טוב הסמוך לשבת דמשתהי אבל ביום טוב דעלמא לא ולא נהירא דאם כן לא ה"ל לרב אשי למימר סתמא אף על גב דלא אישתהי נמי לא משהינן ליה אלא הכי הוה ליה למימר רב אשי אמר מת ב"ר"ט ב' אע"ג דלא אשתהי לא משהינן ליה אלא ודאי משמע דמר זוטרא לא קאי אלא אמת ב"ר"ט שני משום דשרינא לאתעסקוי ביה ישראל אבל מת ב"ר"ט ראשון דלא שרי אלא בעממים אפילו למר זוטרא שרי ואע"ג דלא אישתהי וההיא דפרק תולין לא קשיא דמאן דחזא ר' יוחנן דשרא מספקא ליה אי בעיא ר' יוחנן אישתהי אי לא ולפיכך הביא המעשה כמו שהיא אבל אין ה"נ דר' יוחנן אפילו בלאו הכי הוה שרי ואפילו תמצא לומר דלרבי יוחנן דוקא היכא דאישתהי אנן לא נקטינן הכי משום דסוגיין מוכחא דלא בעינא אישתהי כלל וכדכתבנא:

יום טוב שני לגבי מת כחול שויה רבנן. מסתברא דכיון דכחול שויה רבנן אפילו אפשר בעממין יתעסקו בו ישראל וכן הסכים הרמב"ן ז"ל שלא כדברי רב אחא משבחא ז"ל שכתב דדוקא היכא דליכא עממים אבל בדוכתא דשכיחי עממים לא שרי אלא בעממים:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכו דין מת ב"ר"ט, ובו י"ב סעיפים.

סעיף א

מת המוטל לקברו, אם הוא ב"ר"ט ראשון (לא יתעסקו בו ישראל ואפילו יסריח ואי אפשר בעממין, אבל) יתעסקו בו עממין אפילו מת בו ביום (וע"ל סימן ד"ש), ואפילו אם יכולין להשהותו עד למחר שלא יסריח; וכל זה בעשיית (קבר) וארון ותכריכין, אבל להלבישו ולחמם לו מים לטהרו ולהוציאו ולשומו בקבר, מותר על ידי ישראל. הגה: וטוב לזוהר לטהרו ע"י קש על גב עור או נסד, ולא ע"י סדינים, שלא יבא לידי סחיטה (תה"ד סימן פ"ב).

סעיף ב

מת ב"ר"ט ראשון אסור להלינו עד י"ט שני כדי שיתעסקו בו ישראל.

סעיף ג

בשבת וביום הכפורים לא יתעסקו בו כלל, אפילו על ידי עממין, אפילו להוציאו על ידיהם ולהניחו בכוך (פירוש בחפירה) העשויה מאתמול.

סעיף ד

ב"ט שני יתעסקו בו ישראל אפי' ביום שני של ראש השנה, ואפילו לא אשתהי, אפי' לחתוך לו הדס מהמחובר ולעשות לו תכריכין וארון ולחצוב לו קבר ולחמם לו מים לטהרו ולגזוז לו שער; ואם אין באותה העיר מקום קברות לישראל, מוליכין אותו לעיר אחרת שיש בה שכונת קברות, אפילו חוץ לתחום, ומשכירין לו ספינה להוליכו ממקום למקום, ד"ט שני לגבי מת, כחול שויה רבנן; ואפילו אפשר בעממין, יתעסקו בו ישראל; הגה: אבל באשכנז ובמדינות אלו אין נוהגין כן, אלא כל היכא דאפשר בעממין עושין הקבר והארון ותכריכין ע"י עממין, ושאר הדברים עושים ישראלים כמו ב"ט ראשון; אבל אם לא אפשר בעממין, מותר לעשות הכל ע"י ישראל (מרדכי הל' אבל ותה"ד סימן פ"ב), חוץ מן הכיפה שבונים על הקבר שאין בוגין אותה ביום טוב. הגה: אבל מותר לכסותו בעפר כדרכו בחול (ב"י), ודלא כיש מחמירין, כ"ל. במה דברים אמורים, כשרוצים לקוברו בו ביום; אבל אם אין רוצים לקוברו בו ביום, אין עושים לו שום דבר איסור מלאכה, אפילו ע"י אינו יהודי, אבל טיילטול מותר (ודין ק"ש ותפלה אם מת לו מת ב"ט ראשון או שני, ע"ל סי' ע"א סעיף ב' ולקמן סימן תקמ"ח בסעיף ה').

ביאור הגר"א שם

סעיף א

המוטל כו'. רש"י שם ד"ה אמר רבא כו' ור"ל דל"ת ד"ט קאי אמת:

לא יתעסקו כו' ואפי' כו' ואי כו'. כ"כ בה"ג וכ"מ ברה"כ א' אלא א"ב י"ט כו' אפשר בעממין:

אפילו מת כו' ואפילו. דאפילו מר זוטרא דבעי אשתהי ל"ק אלא אי"ט שני מדקאמר רב אשי סתם ואף ע"ג דלא כו' ול"ק ביר"ט שני ואע"ג דבפ' תולין קאמר ולא ידענא כו' סוגיא דכאן לא ס"ל כן וכ"ש לרב אשי: וטוב כו'. שאפילו לצורך חי אסור כמ"ש שם ל' א':

סעיף ב

מת כו'. כמ"ש בפ"ו דסנהדרין:

סעיף ג

בשבת וביה"כ כו' אפי' כו'. כן משמע בר"ה שם שהקשו אמאי אמרו בעממין הא התירו שבות משום מעשה טלטול ע"י ככר ותינוק ולהוציאו לכרמלית. אפי' לר"י כמ"ש בפ' המצניע ות"י דהכא משום כבודו שלא יאמרו נתחלל עליו שבת או יה"כ וכמ"ש בפ"ג עשו לו ארון ותכריכין כו' בעומד באסרטיא כו' ולפיכך אפילו להוציאו כו' וע' תו' דב"ק פ"א א' בד"ה אומר כו' וע' פ"ט דשבת בר"ף מ"ש בשם בה"ג מה שפ"י בין שבות דאית ביה מעשה כו' והסכים עמו הר"ף והקשו עליו הא מצינו להיפך דהיא שכבא דהוי בדרוקר' דשרא ר"נ לאפוקי לכרמלית ואילו לקברו ע"י עממין אסור בשבת ויה"כ ות"י דהתם משום כבודו שגם הוא אצלו כו' וכמ"ש בספ"ג דשבת ה"ז לא יקבר בו עולמית כו' ע"ש:

אפילו כו'. עמ"א ואפילו בדוד לא התירו כי אם טלטול ע"י ככר ותינוק:

סעיף ד

ולחצוב כו'. כ"ש מן גלימא ואסא דא"צ כ"כ ולא כהאוסרין בזה ממ"ש בפ"ג דמ"ק אין חופרין כו' וכ"ש ביר"ט שני אבל כבר פי' שם הר"ף ורא"ש ותוס' ור"ן דשם בשביל לאחר המועד לצורך מתים שימותו וכמ"ל סימן תקמ"א ס"א:

ואם אין כו' ומשכירין כו'. כמ"ש דיר"ט שני כו' וכ"ש הוא מן אסא כ"ש לקברות ישראל וכן להשכיר שלא יסריח:

ואפילו אפשר כו'. כמ"ש כחול שוויהו כו'. ר"ן. ועוד דאם איתא דוקא במקום שאי אפשר אם כן למה מתירין אפילו לא אשתהי:

אבל באשכנז כו'. דא"ז פ' כמר זוטרא ור"ת החמיר משום דאמר רבינא שם והאידינא כו' וכן יש אצלינו גם כן במלאכת' ועוד שבשבת שם אסרו לפי שאינן כו' ובמקום דאפשר עבדינן כוותיהו ותוס' דחו סברתם שאינן נק' בני תורה כמו בנאכל כמו שהוא חי וגם מ"ש שיהודים כו' דחו משום שיהודים מעטים נכנסין מעצמן אין לנו: חוץ כו'. כיון שכבר נקבר:

רבי עקיבא איגר מסכת ביצה דף ו עמוד א

[א"ר מת ביר"ט ראשון יתעסקו בו עממין מת ביר"ט שני יתעסקו בו ישראל כו' ואמר מר זוטרא לא אמרן אלא דאשתהי] רב אשי אמר אע"ג דלא אשתהי, מה טעמא יר"ט שני לגבי מת כחול שוויהו רבנן. מדיהיב ר"א טעמא דכחול שוויהו רבנן אלמא דדבריו רק ביר"ט שני, ואי אפשר לך לפרש דביר"ט ראשון מודה דבאשתהי דוקא, א"כ הכי הו"ל למימר מת ביר"ט שני אע"ג דלא אשתהי, אע"כ צריך לפרש דביר"ט א' לא אמר מר זוטרא למלתי' כלל, דכיון דע"י עממין הוא מודה דלא בעי אשתהי כן דקדק הר"ן ז"ל, ונדחק מאוד לפרש לפ"ז הא דאמרין בפרק תולין עובדא הוה ביר"ט הסמוך לשבת, ואר"י יתעסקו בו עממין, אלמא טעמא דהי' סמוך לשבת ואשתהי הא לאו הכי לא.

ותמיהני דהא מה דאמרין ביר"ט שני יתעסקו בו ישראל היינו אפילו באפשר ע"י עממין, וכמ"ש הר"ן בסמוך בשם הרמב"ן וא"כ ביר"ט ב' בלא אשתהי דמותר לקברו ע"י עממין דלא גרע מיר"ט א' ממילא יהא הדין נותן לקברו ע"י ישראל דמה בכך דלא אשתהי הא מ"מ אנו לא משהינן אותו ע"י עממין, וכל שבאנו לקוברו ע"י עממין, קוברין אותו ביר"ט ב' ע"י ישראל, וממילא אפילו באיכא עממין לפניו יהא מותר ע"י ישראל, כיון דאלו אין עממין לפניו היינו מותרין ע"י ישראל, מה גריעותא יש במה שיש עממין לפניו.

וע"כ נ"ל לפרש דודאי הכין הוא דמר זוטרא קאי על יר"ט שני, אבל ביר"ט א' מודה דלא בעי אשתהי, אך לא מטעם דעממין בראשון קיל מישראל בשני, אלא דטעמיה הכי הוא דכיון דאם נשהה אותו ע"כ נקברנו למחר, דהא למחר יהי' בכלל אשתהי, וכיון דבין כך ובין כך תצטרך לחלל עליו יר"ט, מש"ה קוברין אותו מיד ע"י עממין, אבל ביר"ט ב' סבר בלא אשתהי לא, והיינו אף ע"י עממין כיון דאם נשהנו עד למחר לא נצטרך לחלל עליו יר"ט כלל, ונקברנו בהיתר גמור מש"ה משהינן אותו, ור"א פליג דיר"ט שני כחול שוויהו רבנן לגבי מת דיומיה, ואין צורך להשהות כדי שלא לקוברו ע"י חילול יר"ט, ולפ"ז באמת בא"י דעושין רק יום אחד יר"ט קיים הדין דאסור לקוברו ביר"ט א' בלא אשתהי כיון דאם נשהנו נקברנו למחר בהיתר גמור, דיר"ט ראשון לא שוויהו כחול, גם לגבי מת דיומיה, ול"ק האי דפרק תולין.

שפת אמת מסכת ביצה דף ו עמוד א

בגמ' אמר מר זוטרא ל"ש אלא דאשתהי כו' עי' בר"ן ורא"ש שהביאו מחלוקת הפוסקים אי גם בראשון ע"י עכו"ם מצריך מר זוטרא אישתהי ורש"י בשבת (קל"ט) פי' דגם רב אשי מודה בראשון דבעינן אשתהי והר"ן הקשה דא"כ לא הי' אומר ר"א סתם רק הו"ל למימר דביר"ט ב' הוא דמתיר אפי' לא אישתהי אבל אין זה הכרע דהא מפורש הטעם בדברי ר"א משום דיר"ט ב' כחול שוי' כו' א"כ מבואר דקאי רק איר"ט ב' ובאור זרוע ראיתי

בענין קבורת מת ביר"ט ראשון ושני ע"י גויים וישראלים

שהבין דר"א בכולהו פליג אבל מסוגיא דגמ' בשבת הנ"ל מוכח דלא קי"ל כרב אשי וזה תמוה ביותר דבוודאי הלכה כר"א לגבי דר' יוחנן דהוא בתרא וגם לא ידעתי למה הוצרך לכך דהא י"ל כפי' רש"י דרב אשי מודה בראשון והרא"ש הביא דברי האו"ז בקצרה וכ' דלא מסתבר כלל לאסור שבות במקום כבוד הבריות וזה תמוה בעיני דהא בשבת ויר"כ הכל מודים דאסור אפי' ע"י עכו"ם א"כ אדרבה מנ"ל לחלק בין שבות דשבת לשבות דיר"ט ונהי דמוכח דבאמת הקילו ביר"ט טפי מבשבת מ"מ י"ל דדוקא באישהי כנ"ל ובחידושי הג' רעק"א ז"ל הקשה על שיטה זו כיון דלמר זוטרא בלא אשתהי אסור ע"י ישראל ביר"ט שני וע"י עכו"ם מותר דלא גרע מיר"ט ראשון א"כ כשיש עכו"ם לפנינו דע"כ אין משהינן אותו ומותר לקוברו ע"י עכו"ם שוב יהי מותר גם ע"י ישראל ע"ש בלשונו ולא עמדתי על סברתו בזה דשפיר י"ל דאנן אין מתירין ע"י ישראל אלא באשתהי משום דאיכא בזיון למת אבל שבות דאמירה לעכו"ם מתירין אפי' בלא אשתהי ומה בכך דנקברנו מיד משא"כ באשתהי דאיכא בזיון אין לנו לעשות ע"י עכו"ם להסיר הבזיון דכיון דיש בזיון לפנינו מותרים לקוברו ע"י ישראל וכעין זה מצינו כמה פעמים ועי' בר"ן בשם השאלות דבדוכתא דאיכא עכו"ם אין להתיר ע"י ישראל ונראה דפי' כן בגמ' האינדא דאיכא חברי היינו דשכיחי עכו"ם עכ"ל.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יג עמוד ב

ואי לא עסיק ביה משה, ישראל לא הוו מיעסקי ביה? והכתיב: +יהושע כד+ ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם! ותו, אי לא איעסקו ביה ישראל, בניו לא הוו מיעסקי ביה? והכתיב: +יהושע כד+ ויהיו לבני יוסף לנחלה! אמרו: הניחו לו, כבודו במרובים יותר מבמועטין, ותו אמרו: הניחו לו, כבודו בגדולים יותר מבקטנים

רש"י מסכת סוטה דף יג עמוד ב

ואי לא איעסק ביה משה וכו' - כלומר היאך הניחו ישראל למשה להתעסק בו לבדו וכי לא חשו לשבועה ואם לא נתעסק בו משה לא היו הם מתעסקין. הכתיב וכו' - אלמא לאחר שנפטר משה בערבות מואב נתעסקו בהן ישראל והעבירום את הירדן. ותו אי לא הוו מתעסקי ביה ישראל - לאחר שנפטר משה בניו מי לא הוו מיעסקי ביה והיאך הניחו בניו את שאר העם להתעסק בו והכתיב בשכם ויהיו לבני יוסף לנחלה וגו' אלמא בנחלתם קברוהו דחביב היה עליהן. אמרו - בניו בעצמם הניחו לו שיתעסקו בו כל ישראל. כבודו במרובים יותר מבמועטין - וישראל אמרו בעצמם בעוד משה קיים הניחו שיתעסק בו משה לבדו כבודו בגדולים יותר מבקטנים.

שו"ת אגרות משה חלק או"ח ג סימן עו

בדבר קבורת מת ביר"ט שני ט' ניסן תשל"א. מע"כ האלופים העומדים בראש הנהלת עדת ישראל הנכבדים והחשובים מאד כל אחד לפי מהללו יהולל.

הנה בדבר מת ביר"ט שני שהקלו רבנן שיתעסקו ישראל כדאיתא בביצה דף ו' הוא פשוט שלא בשביל איסור לא תלין הקלו דמאחר דשביל כבוד יותר להמת התירו כ"ש דליכא איסור לא תלין כשמלינין בשביל כבוד שמים וגם יותר כבוד לאדם שלא יתחלל אף יר"ט שני על ידו, ומטעם זה אסור לקבור מת בשבת ע"י נכרים אף שהוא רק איסור שבות דרבנן כדאיתא בתוס' ב"ק דף פ"א ד"ה אומר לנכרי עיי"ש וכן הוא במג"א סימן ש"א ס"ק י"ג ובסימן תקכ"ו סק"ו, וא"כ גם ביר"ט הרי איכא בזיון זה שנתחלל יר"ט על ידו ועיין בערוך השלחן סימן תקכ"ו סעיף ד' שהקשה זה ודחק לתרץ דכיון דביר"ט איכא מלאכות שהתירה תורה אין זה בזיון גם בשארי המלאכות דאין החלול ניכר כל כך, והוא דוחק גדול. אבל בעצם הוא פשוט דכיון דנגד זה איכא בזיון דיסרח המת אמרו חכמים דיותר ניחא שיקברוהו ע"י נכרים שהתירו בעצם בכה"ג לחי כגון בהפסד גדול כדאיתא במג"א סימן ש"ז סק"ח בסופו ובמקצת חולי ובצער הגוף כשהוא שבות ע"י נכרים, וכשיש בזה גם ענין מצוה כמו לסעודת שבת יש הסוברים דמותר אפילו במלאכה דאורייתא, וקבורת המת הא הוא צורך היותר גדול ומצוה היותר גדולה שלכר"ע היו מתירין, שנמצא שבעצם ליכא איסור לכן התירו ביר"ט שאין הבזיון כל כך כמו שאיכא בשבת ויר"כ כסברת עה"ש לקבור ע"י נכרים, וביר"ט שני הקלו מצד דיסרח המת גם לקברו ע"י ישראל ואף שר' אשי אמר אע"ג דלא אשתהי נמי לא משהינן לו מ"ט יר"ט שני לגבי מת כחול שויהו רבנן הוא מטעם דכיון דהוצרכו להתיר אף ע"י ישראל בעצמו בשביל שלא יסרח, היה נמצא שהוא בזיון להמת שעושין מעשה איסור בשבילו הוכרחו לומר דכחול שויהו רבנן לגבי מת ששוב ליכא בזיון להמת מאחר שלא תיקנו כלל להחשיב היום ליר"ט.

עכ"פ מה שהתירו הוא בשביל הבזיון דסרחון המת דהוא בזיון היותר גדול, שבשביל זה ראו לדחות המועדות כשהיה איקלע לפי החשבון שיהיה יר"כ בע"ש או במוצ"ש משום מתיא כדאיתא בר"ה דף כ' כדפרש"י להפריד שבת ויהו"כ זמ"ז שלא יסריח מת שימות באחד מהן שיהא ראשון ולא יקבר לא היום ולא למחר, שלכן התירו ביר"ט ראשון ע"י נכרים וביר"ט שני אף ע"י ישראל.

וא"כ במדינתנו בזמן הזה שליכא כלל חשש סרחון מצד הקרח המלאכותי שיש כאן אף בימים היותר חמים הא אין שום צורך להקולות, ואם היה מצוי זה בימי חז"ל ברור שלא היו מתירין לקבור ביר"ט שני אף לא ע"י נכרים, אך שמ"מ יש לומר דכיון שעכ"פ תיקנו ההיתר נשאר זה אף שנסתלק הטעם, ולמה שכתבתי גם בזמננו יש לתקן דמאחר דלא בכל המדינות איכא זה דהרבה מדינות שאין להם קרח כזה ואיכא חשש סרחון וצריך לתקן שהיתר זה הוא הכרח לתקן גם במדינתנו שאיכא קרח וליכא חשש סרחון כדי שלא יהיה בזיון להמת שנתחלל יר"ט בשבילו במקומות ההם כטעם ר' אשי שבשביל זה עשאוהו ליר"ט שני כחול לענין מת לקבורו אף בלא אשתיה ואף למיגז ליה גלימא ואסא כדלעיל. וזה נראה בהטעם שהקלו הרבנים הגאונים שלא מיחו באלו שקוברין מת ביר"ט שני גם במדינתנו. ואף שעדיין היה לנו לחוש לשיטת ר"ת שאוסר אף כשאיכא חשש סרחון מטעם דאין להחשיב מדינותינו יותר בני תורה מבני בשכר, דאף שהר"י פליג בתוס' בביצה / דף ו' / על ר"ת הוא משום דאה"נ דנחשבו בני תורה ועדיפי אנו מבני בשכר כדהוכיחו מהא שאין אנו מחמירין בשאר חומרות דהחמירו בגמ' לאינן בני תורה עיי"ש, מ"מ במדינה זו הרי ודאי רק מועטין נמצאים בני תורה ורובא דרובא אף בנוא יארק אינם בני תורה כלל ואין יודעין אף דברים מפורסמים שאולי גם הר"י ואף הר"ף והרמב"ם יודו שיש לאסור מלקבור ביר"ט שני, מ"מ לא חשו הרבנים דמדינתנו למחות, אולי סמכו דענין הקבורה אף בכאן הוא רק ביד החבורה שנקראו סאסייטיס שהעומדים בראש לעשות מעשה הקבורה ממש הם בני תורה בכמה חבורות וממילא לא יכלו למחות גם באלו החבורות שהעומדים בראש אינם בני תורה.

אבל הוא רק לתרץ את הרבנים הגאונים שלא מיחו, אבל הרי חזינן שיצא מזה תקלות שעוברים על כמה איסורים בהודעת הלוייה בקריאה בטעלעפאן שהקרובים והמכירים יבואו ללוות את המת והרבה מהמלואים נוסעים במאשינעס מביתם עד מקום הלוייה ואחר כך לבית הקברות, וזה האסור כמפורש / בס' תקכ"ו / בסעיף ו' המלואים את המת אסורים לרכוב על בהמה אפילו ביר"ט שני ואפילו האבלים והמג"א כתב דאפילו בספינה אסור וכ"ש במאשינעס שאסור אף להבנים והאחים, והוא להרבה מחסרון ידיעה שזה מוכיח שאינם מבני תורה שהוא טעם לאסור לגמרי כמו בבני בשכר לבד האיסור לפני עור, ולהרבה הוא מצד שאינם שומרי תורה בעוה"ר שנמצא שאלו שסדרו הלוייה גרמו לעבור ואיכא איסור לפני עור דאף למזידין איכא איסור לפני עור, וגם הוא בזיון היותר גדול להמת שחללו ממש יר"ט שני באיסור בשבילו.

לכן לענ"ד פשוט וברור שעל הנהלת עדת ישראל להודיע שאין מסדרין שום קבורה ביר"ט שני אף כשע"ז יהיו שלשה ימים לפעמים שלא יוכלו לקבור. והנני ידיים עוז באהבה, משה פיינשטיין.